

თავისუფალი საქართველო

მრავალი მაგიდის საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთი

26 VII 1991

ფასი 50 კაპ.

№ 27 (32)

გაზეთ „თავისუფალ საქართველოს“

ქ. თბილისის ვაკე-საბურთალოს რაიონის ეპოხალთა კოლექტიური მიმართვა

ყოველი მეორე ახალგაზრდა ნარკოტიკების მომხმარებელი და გამსაღებელია საქართველოს მომავალი უველას თვალწინ ზღუპება, მშველელი კი არ ჩანს. ის, რასაც რაიონის სამართალდამცავი ორგანოები აკეთებენ, ზღვაში წვეთია. გადაუდებელ ამოცანად გვესახება ხელისუფლების, სამართალდამცავი ორგანოების და მთელი საზოგადოების მობილიზება საუკუნის ამ საშინელი კიბის უვნებელსაყოფ-

ად. აუცილებელია კონკრეტული ღონისძიებების განხორციელება, რათა ჩვენი შვილები ვიხსნათ დაღუპვისაგან. კანონი უნდა ამოქმედდეს გამსაღებლებისა და მომხმარებლების მიმართ. შეუწყნარებლად მიგვაჩნია მათი „მოღვაწეობა“, ვინც ამა თუ იმ მიზეზის გამო ხელს უშლის ამ კანონის შესრულებას. ვფიქრობთ, სასწრაფოდ უნდა შეიქმნას თანამედროვე

ტიპის ნარკოლოგიური სამკურნალო ცენტრი, პრინციპულად განსხვავებული დღემდე არსებული საგან, რისთვისაც უნდა გაიხსნას სათანადო ანგარიში. ნარკომანიის საფრთხე უველას თანაბრად გვემუქრება. გვჯერა, რომ არც ერთი მშობელი არ დაიშურებს სახსრებს შვილების გადასარჩენად. **ორასზე მეტი ხელმოწერა** (ხელმოწერა გრძელდება)

უკანასკნელ ხანს ნარკომანიამ ჩვენს ქალაქში და განსაკუთრებით ფაქე-საბურთალოს მომიჯნავე უბნებში კატასტროფული მასშტაბი მიიღო. შეიძლება ითქვას, რომ

გამოსცდები, გამოსცდები!

პარლამ ბენგოურის ფოტოები

მპითხველს. ალბათ, ახსოვს ჩვენს გაზეთში დაბეჭდილი წერილები „ქურნალისტი ქურნალისტმა რად უნდა გააწილოსა?“ (№24, 5.VII.91 წ.) და „გულდავოლოვია როგორც აკადემიური დისციპლინა“ (№20, 8.VI.91 წ.). სადაც დამოუკიდებელ ქურნალისტებს, ბატონებს ი. ანთელავას, ა. მიქაქეს, ე. ელიგულაშვილს, მ. თავხელიძეს და გ. ფოფხაძეს ეხმარებოდა მოტივებით დასაბუთებულ პირდაპირ ეთქვათ რა აწუხებთ, ვინ სდევნის, რატომ გაუგებანს წერილი ქურნალისტთა საერთაშორისო ორგანიზაციის პრეზიდენტს დახმარების თხოვნით.

გამონდა ხანი და როცა იმედი თითქმის უკვე გადაწურული გვექონდა, რედაქციაში გვესტუმრა ბატონი გიორგი ფოფხაძე.

გთავაზობთ საუბრის ჩანაწერს:

ი. ლ. — ბატონო გიორგი, წინასწარ რამე განცხადების გაკეთება ხომ არ გსურს?

გ. ფ. — რადიო „თავისუფლება“, სადაც მე ვმუშაობ, ამერიკის შეერთებული შტატების კონგრესის რადიო, ამიტომ ჩვენ, მისი თანამშრომლები, ვცდილობთ გავითვალისწინოთ ამერიკის მთავრობის შეზღუდვები ჩვენს მუშაობაში. ჩვენი რადიო იდეოლოგიური, კონსერვატიული რადიოა, ფაქტობრივად ჩვენი ყველა გადაცემა იგეგმება რადიოს ხელმძღვანელობის მიერ, გარდა ამისა, მე მაქვს კორექტივი ფრანს-პრესის სააგენტოსთან, ამიტომ ადვილობრივ პრესასთან თანამშრომლობას ვერიდები, მაგრამ რადგან მომიწევით... თავის დროზე თქვენი წერილები ფიზიკურად ვერ წავიკითხე. საქართველოში არ ვიმყოფებოდი. დაგბრუნდი, რადგამ ამბავი დაახვედრა და იმავე დღეს მოვედი თქვენთან.

ი. ლ. — გმადლობთ: ბატონო გიორგი, თუ შეიძლება თავი გაგვაცანიო.

გ. ფ. — დავიბადე თბილისში, ერთ-ერთ ჩვეულებრივ თბილისურ ოჯახში. ივანე 25 წლის, ესწავლობდა თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის II კურსზე, რადიო „თავისუფლების“ თანამშრომელი შემდეგაირადა გავხდი — 1987 წლიდან ჩავეები ეროვნულ მოძრაობაში, დავეკავშირდი ილია ჭავჭავაძის საზოგადოებას, იმ 41 კაცს, ვინც საზოგადოება ჩამოაყალიბა (ცხადია, ყველა ერთად ვერ დავეკავშირდებოდით, რამდენიმეს), შემდეგ დავეწყე მუშაობა წმინდა ილია მართლის საზოგადოების პრეს-ცენტრში, ჩემთან ერთად იყვნენ ბატონი ვაჟა კილიძე, აწ გარდაცვლილი ჩვენი მეგობარი ქალბატონი ქეთინო ხარეგავა, ქალბატონი თვა დარასელია და კიდევ რამდენიმე კაცი. ჩვენ უცხოეთში გადავცემდით ობიექტურ ინფორმაციას, ეს ხდებოდა თავად ბატონ ზვიად გამსახურდიას დავალებით და ხელმძღვანელობით. დროთა განმავლობაში მრავალი საზღვარგარეთელი ქურნალისტი გავიცანი, საქმიანი ურთიერთკავშირი დავამყარე.

თავიდან ილია ჭავჭავაძის საზოგადოების წევრი ვიყავი, შემდეგ წმინდა ილია მართლის საზოგადოების წევრი, შემდეგ ეროვნული დამოუკიდებლობის პარტიის წევრი. პარტიიდან გამოვედი, რადგან ჩემსა და პარტიის შორის უთანხმოება მოხდა. პოლიტიკურ მოღვაწეობას თავი დავანებე, მაგრამ ეროვნულ მოძრაობას თავს, ცხადია, ვერ დავანებებდი. 1989 წლიდან რადიო „თავისუფლებასთან“ უკვე რეგულარულად ვთანამშრომლობ, მათ თვითონ შემომთავაზეს, ეტყობა მოეწონათ ჩემი წერილები. 88 წლიდან გადავცემდი ინფორმაციას, 89-დან კი ინფორმაციასაც და ანალიტიკურ წერილებსაც.

ი. ლ. — ეხე იგი, თქვენ რადიო „თავისუფლების“ ოფიციალური თანამშრომელი ბრძანდებით?

გ. ფ. — ყველა თანამშრომელი ოფიციალურია, რადიო „თავისუფლებას“ არ ჰყავს უშტატო და შტატითი კორესპონდენტები, ამგვარი სტატუსი იქ არ არსებობს, ეს ჩვენური გამოწვევაა. სხვა საქმეა, რომ რადიოს საბჭოთა კავშირში ოფიციალური წარმომადგენლები არა ჰყავს. ჭარბობით მხოლოდ უნგრეთში გაიხსნა რადიო „თავისუფლების“ ბიურო.

გასული წლის ნოემბერში რადიოს ხელმძღვანელობამ გამოგზავნა

ოფიციალური წერილი საქართველოს რესპუბლიკის უზენაეს საბჭოს პრეს-ცენტრის სახელზე თხოვნით, რომ ჩვენთვის, „თავისუფლების“ კორესპონდენტებისათვის, აღმოეჩინათ დანაშაუნი. ეს წერილი მაშინ ბატონ ემზარ გოგუაძეს გადაეცემა.

ი. ლ. — რამე საბუთო გაქვთ, რომ რადიო „თავისუფლების“ თანამშრომელი ბრძანდებით?

გ. ფ. — არა, საბუთი არა მაქვს, მაგრამ არც არავის არა აქვს. ერთადერთი, მაქვს საშვი, რომ იქ, გერმანიაში, რადიოს შენობაში შემიშვენი. ჩვენი რადიო მხოლოდ რადიო არ არის, სამედიცინო-კვლევითი ცენტრია, სადაც ძალზე ბევრი ხალხი მუშაობს.

ი. ლ. — თუ შეიძლება, გვიამბეთ, ვინ გავიწროვებთ, რა პრეტენზიები გაქვთ ხელისუფლების მიმართ?

გ. ფ. — თქვენ, ალბათ, გულითხმობთ იმ ცნობილ წერილს, რომელიც ჩვენ გავუგზავნეთ ქურნალისტთა საერთაშორისო ორგანიზაციის პრეზიდენტს. ყველაფერი დაიწყო პრეს-კონფერენციით, სადაც თურმე არ მქონდა დასწრების უფლება. დარბაზიდან გამაძევეს ჯერ მე და შემდეგ რადიო „თავისუფლების“

უნდი, უკვე ორი ვეირაა, ეს შეზღუდვა მოხსნა, თავისუფლად ვრეკავ, თავისუფლად მირეკავ.

ალვინშავ, რომ ჩვენი უზენაესი საბჭოს წინამდებელი არასოდეს ვყოფილვარ, პირიქით, ჩემი ბევრი მეგობარი პარლამენტის წევრია, ჩვენ ერთად ვიბრძოდით თავის დროზე. მაგრამ, სამწუხაროდ, ჩემს წერილებში არსებული კრიტიკა არასწორად, გადაბრუნებულად მოაქვთ ამ ხალხთან, და არა ისე, როგორც სინამდვილეშია. უზენაესი საბჭოს წევრმა ბატონმა ირაკლი მელაშვილმა მიითხრა, რომ მამბრალდებნი საქართველოს პრეზიდენტის შურაყიხიყიყა, ეტყობა გულისხმობენ გადაცემას, რომელიც ეთერში გავიდა ჩემი გერმანიაში ყოფნის დროს, მარტის თვეში. მე წავიკითხე წერილი, რომლის ავტორი მე კი არ ვიყავი, არამედ უცხოელი ქურნალისტი, ფენ მონტეინი. ეს იყო, ასე ვთქვათ, ზემოთ, რადიოს ხელმძღვანელობისაგან მოსული წერილი. ამას წინ ვერ აღუდგები, რასაც მოგკეცენ მომზადებულს, უნდა თარგმნო და წავიკითხო...

ი. ლ. — თუ შეიძლება, გვიამბეთ, ვინ გავიწროვებთ, რა პრეტენზიები გაქვთ ხელისუფლების მიმართ?

გ. ფ. — თქვენ, ალბათ, გულითხმობთ იმ ცნობილ წერილს, რომელიც ჩვენ გავუგზავნეთ ქურნალისტთა საერთაშორისო ორგანიზაციის პრეზიდენტს. ყველაფერი დაიწყო პრეს-კონფერენციით, სადაც თურმე არ მქონდა დასწრების უფლება. დარბაზიდან გამაძევეს ჯერ მე და შემდეგ რადიო „თავისუფლების“

უნდი, უკვე ორი ვეირაა, ეს შეზღუდვა მოხსნა, თავისუფლად ვრეკავ, თავისუფლად მირეკავ.

როს! მე არა, ყოველ შემთხვევაში.

ი. ლ. — კი მაგრამ, თქვენი წერილით გამოდის, რომ საქართველოში ფაშისტური რეჟიმი ხდევნის დამოუკიდებელ ქურნალისტებს.

გ. ფ. — წერილში, მე გგონია, არ წერია, რომ საქართველოში ფაშისტური რეჟიმი.

ი. ლ. — წერილის შინაარსიდან ასე გამოდის.

გ. ფ. — ფაშისტებისაგან ღმერთმა დავიფაროს... ამ წერილით ყველა ერთ ქვაბში მოვიხარეთ. ეს წერილი შეიძლება ემოციურად, ემოციურად დაიწერა. სხვათა შორის, მე არ ვესწრებოდი მის შედგენას, ხელი მეორე დღეს მოვაწერე. მაგრამ მთავარი ისაა, რომ ქურნალისტს უნდა ჰქონდეს უფლება დაწეროს ის, რასაც ვერაფერს. და არ უნდა ხდებოდეს იარაღების მიკერება — კრემლის აგენტი, კრემლის ლაქია, თანაც, ამას წერენ ის ქურნალისტები, რომლებიც გუშინ და გუშინწინ, როდესაც ჩვენ ეროვნულ მოძრაობაში ვიყავით და რადიოს ვაკეთებდით, ჩვენ გვანამდევდნენ და აქედანვე გუშინდებდნენ, პატივგამოს. შევარდნაძეს. ჩემზე რომ დაწეროს რამე, ვთქვით ბატონმა ირაკლი მე-

გ. ფ. — ეს კითხვა გიულის უნდა დაუსვათ.

ი. ლ. — მაგრამ თუ ეს შემთხვევა საქართველოში წერილში შეიტანეთ, ალბათ რაღაც მტკიცება გაგახიანთ, რომ გ. ანთელავას შეილი ხელისუფლების დავალებით სცემენ?

გ. ფ. — ამის საბუთს ვინ მოგკეცს? რადგან თვითონ ასე ჰგონია, ესე იგი, ასეა.

ი. ლ. — მაგრამ იქნებ უშლება?

გ. ფ. — იქნებ მთავრობას უშლება?

ი. ლ. — ესე იგი, მთავრობას ტერორიზმს აბრალბენ?

გ. ფ. — ისიც ხომ დაბრალბება, უკვე იარაღებს რომ მოგაკერებენ, შენ კი გჯერა, საქართველოს კარგს უკეთებ?

ი. ლ. — მაგრამ ვინ არ იყო შემთხვევები, როდესაც თქვენს მიერ გადაცემული ინფორმაცია არ შეესაბამებოდა სინამდვილეს?

გ. ფ. — ყოველ შემთხვევაში, ჩემგან ასეთი ინფორმაცია არ გასულა.

ი. ლ. — რას იტყვით იმაზე, რომ თქვენი წერილი იმპერიამ საქართველოს წინამდებელ გამოიყენა?

გ. ფ. — ძალიან მეწყინა, როდესაც „ინვესტიამ“ დაბეჭდა, „ტს“-მა კი გადასცა რომ, თურმე, საქართველოში ქურნალისტები იღუპებიანო. მე არ ვიცი საიდან მოხვდა ჩვენი წერილი საბჭოთა სინფორმაციო საშუალებების ხელში. ველაპარაკე „ოლეგებს“, ყველანი გავკვირვებულები ვართ. წერილი ფოსტით გავგზავნეთ, ეტყობა, მოსკოვში გახსენს... ძალზე ტუღია, რომ იმპერიამ ჩვენი წერილი გამოიყენა, ჩვენი სიტყვებით ლაპარაკობს.

ი. ლ. — კი მაგრამ, თუ მართლა ასეთი პოლიცია გაქვთ, ხომ უნდა გეფიქრათ წინასწარ, რომ თქვენს წერილს, ადრე თუ გვიან, საქართველოს წინამდებელ გამოიყენებდნენ, თქვენი წერილით ხომ საქართველოს სახელი უტყდება?

გ. ფ. — ჩვენ, ასე თუ ისე, უცხოეთის ქურნალისტების წრეს ვმკუთვნით, ამიტომ მიგმართეთ იმ ორგანიზაციას, ვისთვისაც უნდა მიგვემართა.

ი. ლ. — როგორ წარმოგედგინათ დახმარება?

გ. ფ. — ისე როგორც სინამდვილეში განხორციელდა, წერილი გამოგზავნეს.

ი. ლ. — ანუ, წინასწარ იყო ცხადი — თქვენი საჩივარი განხორციელდებოდა, ცნობილი განხორციელდა, რუსები კი მას ხელზე დაიხვედნენ, ჩვენს წინამდებელ გამოიყენებდნენ. თქვენ ბრძანეთ, რომ ეს წერილი საქართველოში დემოკრატიის განვითარებას წაადგება, მაგრამ ხომ უნდა გავითვალისწინოთ, თუ რა მდგომარეობაშია დღეს საქართველო, ჩვენ კვლავ იმპერიის შემადგენლობაში ვართ...

გ. ფ. — არსებობს მედლის მეორე მხარე. ჩვენ უცხოელი ქურნალისტების რანგში ვართ. ინფორმაცია უკვე გასული იყო საზღვარგარეთ, ამიტომაც წერილს ხელი მოვაწერე.

ი. ლ. — ასეთ შემთხვევაში უნდა დაგეწიან წერილი, ხაიდანაც დახვედეთ შეტყობა თქვენს დამოკიდებულებას საბჭოთა სინფორმაციო საშუალებების მიერ თქვენი პროტესტის გამოყენების მიმართ.

გ. ფ. — „ტს“-ის გადაცემიდან 2-3 დღის შემდეგ ჩვენს რადიოში გავაკეთე სპეციალური განცხადება ამის თაობაზე.

ი. ლ. — ყოფილა შემთხვევა, თქვენს მიერ გავგზავნილი წერილი ეთერში არ გაეშვა?

გ. ფ. — არა, ყველაფერს გადასცემენ.

ი. ლ. — ჩვენი ხაუბრის შეხებთ თუ გადასცემთ ინფორმაციას?

გ. ფ. — დიან, ვაპირებ.

ი. ლ. — ნათქვამს რაიმეს ხომ არ დაამატებდით?

გ. ფ. — ვისურვებდი, რომ რაც შეიძლება მალე აღდგეს ის ნორმალური ურთიერთობა, რაც უზენაესი საბჭოს პრეს-ცენტრსა და ჩვენს შორის იყო. ინციდენტის შემდეგ ებრუნდა დავურეკე და საკმაოდ უკმეხად მიპასუხეს, სანამ რადიო „თავისუფლება“ მოლატურ საქმიანობას არ შეწყვეტს, არა გცნობთ.

ხუთიდან ერთმა „არ გაგვაწბილა“!

რედაქციაში გვეწვია რადიო „თავისუფლების“ კორესპონდენტი გიორგი ფოფხაძე

რუსული რედაქციის კორესპონდენტი მიხეილ თავხელიძე გამოაცხადეს, რადიო „თავისუფლებამ“ გადასცა ცილისმწამლედი ცნობა, რომ ზვიად გამსახურდია პრეზიდენტობის წინასაარჩევნო კამპანიაში იყენებს ძალას, ჯარებსა და მილიციას. მაგრამ მე მგავსი არაფერი გადავიკითხე, რაც არ ყოფილა, იმას ვერც ვადასტურებ, რადგან მე უფლება არა მაქვს გადავცე შეუშლემბელი ინფორმაცია. ჩემი მისამართით ეს სრულიად უსაბარტოლო ბრალდებაა, თანაც დარბაზში მყოფი ჩემი მეგობარი უცხოელი ქურნალისტების თვალწინ დეზინფორმირებულად გამოვიყენეს.

საერთოდ, ქურნალისტებთან ასე უდიდებლად მოპყრობა ჩემთვის მიუღებელია, არც ერთ ქვეყანაში ქურნალისტებზე არ მოუგებებენ პრეს-კონფერენციას. ამოუგებლად მათი პოლიტიკური შეხედულებებისა. მე თავისუფალი ქურნალისტი ვარ და ჩვენ უნდა დავიცვათ თავისუფალი ქურნალისტი, ის პრინციპები. ხელისუფლების მიმართ, მთავრობის მიმართ გლობალური პრეტენზია, თუ შეიძლება ასე ითქვას, არაფერი მაქვს. ეს წერილი იყო მხოლოდ და მხოლოდ პროტესტი იმის გამო, რომ პრეს-კონფერენცია დამატარებინეს. პირადად საქართველოს პრეზიდენტთან მე არავითარი პრეტენზია არა მაქვს.

ასე გგონია, ზოგ-ზოგები მას შეგნებულად უქმნიან არასწორ წარმოდგენას ჩვენს რადიოზე, განსაკუთრებით ქართულ რედაქციაზე, გვიტყობენ კორექტად.

რაც შეეხება კონკრეტულად ჩემს შევიწროებას — ეს იმაში გამოიხატება, რომ ჩემი ბინიდან დასავლეთში დარეკვა თითქმის შეუძლებელი იყო, ორი თვის განმავლობაში საერთოდ ვერ ვრეკავდი. არა გგონია, რომ ეს პრეზიდენტის, ხელისუფლების მიერ გაცემული დირექტივა იყო, მაგრამ ვიღაც მტრაცვეციბის, ასე დავარქვით, გამოისობით ისე ხდებოდა, რომ ჩემს ბინორზე არ ირეკებოდა. მაგრამ ხოლო დროს, რაც შეეძლებოდა და ვერ-

არასოდეს გადავსულვარ. ჩვენ უნდა მივეჩვიოთ სამართლიან და საფუძვლიან კრიტიკას და არა ერთმანეთის ლანძღვა-გინებას.

ი. ლ. — თქვენ ბრძანებთ, რომ ხელისუფლების მიმართ სრულიად ლოიალური ხართ?

გ. ფ. — მე არცა მაქვს უფლება ოპოზიციაში ვიყო. მე ქურნალისტები ვარ და მხოლოდ ფაქტები უნდა აღვუხსნო, ჩემი დასკვნები გამოვიტანო. მაგრამ ვიტყვი, რომ ჩვენ, ეტყობა მზად არა ვართ დემოკრატია ხელის ერთი მოსმით შემოვიტანოთ. უცებ არაფერი ხდება და ჩვენც ზოგჯერ კრიტიკის გამო თავზე ლანძღვა-გინება გვატყდება. ჩვენი საპროტესტო წერილი საქართველოში დემოკრატიის განვითარების საქმეს, მე გგონია, უნდა წაადგას.

ი. ლ. — კი მაგრამ, ბატონო გიორგი, თუ ამ ერთი ინციდენტის გარდა სხვა არაფერი ყოფილა, რაოდენ შეესაბამება რეალურ ვითარებას თქვენი პროტესტის პათოსი და არსი?

გ. ფ. — ჩემს გარდა წერილს ხელი მოაწერა კიდევ ოთხმა კაცმა, მათ თავ-თავისი სათქმელი ჩააქოვეს, ის, რაც მათ გარშემო ხდებოდა. წერილიდან არა ჩანს, რომ ეს ფოფხაძის ყველაზე ნაკლებად ეხება.

ი. ლ. — მაგრამ თუ ხელს აწერთ, ე. ი. იზიარებთ მათ პოზიციას?

გ. ფ. — რა თქმა უნდა ვიზიარებ, მე მჯერა ამ ხალხის, მეც ვყოფილვარ მომსწრე, ზოგჯერ ჩემთანაც დაუბრუნებ ვილციებს — თუ ენას არ გააჩერებო... წერილში მართლაც არ გამოიკვეთება, რომ გიორგი ფოფხაძეს ნაკლებად ეხება, მაგრამ მე ვუთანაგრძნობ ჩემს კოლეგებს, რომლებსაც უფრო მეტად ავიწროებენ.

ი. ლ. — ჩემი აზრით, ტელეფონით რეკვა ერთია და დევნა-შევიწროება, მეორე, რამდენად შეესაბამება თქვენი წერილი იმას, რაც თავად განიცდიდათ, რეალურად მართლაც ტერორში ხართ?

გ. ფ. — არა, ღმერთმა დახმარება

ლაშვილმა, ან ბატონმა თედო ბაატაშვილმა, ან ბატონმა ბიძინა გიორგობიანიანმა ან თავად ბატონმა პრეზიდენტმა, ჩემთვის მისაღები იქნება, ჩვენ 4-5 წელი ერთად ვიყავით, ერთმანეთს ვაუფრებ, მაგრამ როდესაც ასეთი „ახლადგამოცხვარი“ დემოკრატი წერს, ნამდვილად მიუღებელია.

ი. ლ. — ბატონო გიორგი, თუ ქურნალისტს არ გააჩნია ოფიციალური საბუთი, არ გააჩნია აკრედიტაცია, როგორ ხდება მისი შესვლა ოფიციალურ პრეს-კონფერენციაზე?

გ. ფ. — უკვე მოახსენეთ, რომ აკრედიტაცია, როგორც ასეთი, ჩვენ ფაქტობრივად გვექონდა იმ წერილის საფუძველზე, რაც რადიო „თავისუფლების“ ხელმძღვანელობამ გამოგზავნა. ადრე ჩვენ ვესწრებოდით ყველა პრეს-კონფერენციას და მე მართლა მწყინს, რომ პრეს-ცენტრმა ჩვენზე დაწერა, ოფიციალური აკრედიტაცია არა აქვთ. ჯერ ერთი, ოფიციალური წერილი მოსულია, მეორეც, გუშინ და გუშინწინ ერთად ვმუშაობდით, მაშინ არ გვეკიდებოდა ოფიციალური ოფისიონის გახსნა და ახლა რა შეიცვალა?

ი. ლ. — რადიო „თავისუფლებას“ მეც ვუხმენ, მართალია, ძირითადად რუსულ ენაზე, და ჩემი აზრით, ის არ არის ობიექტური, შეინიშნება ტენდენცია — რადიო „თავისუფლება“ საბჭოეთის ცენტრის მიმართ აშკარად უფრო ეთილგანწყობილია, ვიდრე რესპუბლიკებისადმი და რადიოს კორესპონდენტები ამ ტენდენციას, ცნობიერად თუ არაცნობიერად, უშეველია, ითვალისწინებენ.

გ. ფ. — შეიძლება, ეს ასეცაა.

ი. ლ. — მაშინ, გასაკვირი არ უნდა იყოს, რომ რადიო „თავისუფლების“ მიმართ უარყოფითი დამოკიდებულებაა. მაგრამ კორესპონდენტების დევნა და ტერორი?! წერილში ნათქვამია, რომ ერთ-ერთი თქვენთაგანის შეილი სცემეს...

გ. ფ. — დიან, გიული ანთელავას შეილი იყო ნაკეში.

ი. ლ. — არსებობს რაიმე საბუთი, რომ იგი სცემეს მამამისზე შემოქმედების მიზნით?

გ. ფ. — არა, ღმერთმა დახმარება

რ. აბაშიანი მოზარდნი და დიდი ბრიტანეთის ორი მოქალაქე — ბატონი ვენტონი ანდერსონი და ქრისტოფერ უილიამი. როგორც მათივე საუბარად გამოჩნდა, ისინი დიდი სიყვარულით არიან განსხვავებული საქართველოს მიმართ, იცნობენ ჩვენს ქვეყანას, მის ისტორიას, კულტურას. საერთო გულგრილობის ფონზე, რომელსაც დახვედეთ იქნენ დამოკიდებლობისათვის მებრძოლი საბჭოთა კავშირის რუსუბლიკების მიმართ, მათი ყურადღება ღირებული და დასაფასებელი გვეჩვენა. გთავაზობთ ინტერვიუს ჩვენს სტუმრებთან, აღამიანებს ხომ უფლებების აღიარებაზე, როგორები ჩანან ისინი უცხოთა თვალში, მით უმეტეს, რომ ტყუილად, წარდგომის გულისხმობის არაფერზე, მხოლოდ იმისათვის, რომ განაყოფონ, არ გეტყვიან რომ წინააღმდეგობა — ამერიკული თავაზიანობის ეს ნიშანია. კერ უცხოთა მსოფლიოსათვის; უცხოელები გულწრფელად ამბობენ იმას, რასაც ფიქრობენ, ხელსაც არ ენადვლებათ შენი წყენა ან ხამოვნება.

თამარ ებრაელიძე — გთხოვთ, წარმოუდგინოთ თქვენი თავი ჩვენს მკითხველს.

ქრისტოფერ უილიამი — მე ვახლავართ პროფესიონალი ფოტოგრაფი და ფოტოგრაფიის ხელოვნების მასწავლებელი.

ენტონი ანდერსონი — მე ვახლავართ მწერალი.

თ. ვ. — რა შინაით ჩამობრძანდით ჩვენს ქვეყანაში?

ქ. უ. — ჩვენ მთავრად ვინაა წასვლა. საქართველოში არჩვეულებრივი მიზეზია, ფოტოგრაფიის გადგენა.

თ. ვ. — მეც მიყვარს მთები. მე აქ ჩამოვედი. მთავრად სამოგზაუროდ და ჩემი ქართული მეგობრების მოსახლეს. ასევე მაქვს სურვილი დაწვენიო წიგნი საქართველოს შესახებ და მგონია, რომ საქართველოს მთებში ბევრი კარგი მასალა მომეცა.

მე პირველად არა ვარ საქართველოში. ასე რომ, უკვე ჩემი დამოკიდებულება მაქვს ამ ქვეყნის მიმართ და ფართო კონტაქტებიც...

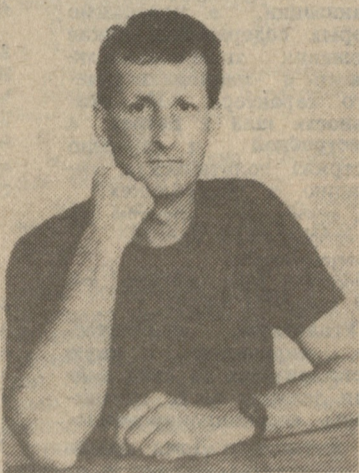
თ. ვ. — რამ გამოიწვია თქვენი დაინტერესება ჩვენი ქვეყნით?

ქ. უ. — მე დიდი ხანია საქართველოს და საერთოდ კავკასიის რეგიონის ქვეყნების ყოფა, კულტურა, ისტორია, ეთნოგრაფია მაინტერესებს. ვითხოვლობდი ინგლისელ ავტორთა ნაწარმოებებს საქართველოს შესახებ. ინგლისურ-ქართულ ურთიერთობებს 100-წლიანი ისტორია აქვს. მაინც და მაინც მდიდარი მასალა არ არის საქართველოს შესახებ, მაგრამ რაც არის, დიდ ინტერესს იწვევს. ყოველთვის მინდოდა აქ ჩამოსვლა. ერთ მშვენიერ დღეს ჩემმა მეგობარმა შემომთავაზა საქართველოში მოგზაურობა და მცირე ჯგუფთან ერთად მართლაც ჩამოვედი თქვენს ქვეყანაში. მაშინ შესანიშნავი დრო გავატარე აქ. ყაზბეგზეც ავედი. თბილისშიც ჩამოვედი. უპირავე საინტერესო აღამიანი გავიცანი. ეს ყოველივე არჩვეულებრივი იყო.

თვის შემდეგ ისევ დაებრუნდი საქართველოში, ახლა უკვე სხვა მემგობართან ერთად. ის მსახიობია. მან ერთხელ, სოჭში დასვენების დროს, გაიცნო ქართველი გოგონა. მათ მიიღობარაქეს. ქალიშვილი დაუკავშირდა თქვენს ოფიციალურ პირებს და თეატრის საგასტროლოდ საქართველოში მოიწვიეს. მეორედ სწორედ ამ თეატრის ჩამოყვები. რუსთაველის თეატრის ახალგაზრდულ დასს დაუქმდებოდით, ასევე, ბატონ ზურაბ რევაზიშვილს. მოკლე, გაღრმავდა საქართველოსთან მეგობრობა. მაშინ ძირითადად თბილისში ვიყავი. გასაოცარი იყო თქვენი სიყვითე და სტუმართმოყვარეობა. ამ ჩამოსვლამაც ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა ჩემზე.

ისევ მომინდა საქართველოში დაბრუნება. ახლა უკვე უფრო დიდი მოგზაურობა დაგეგმე. გადაწყვიტე თურქეთიდან შემოსულიყავი საქართველოში და შემევისო ჩემი წარმოდგენა თქვენი ქვეყნის შესახებ. ზომ გავიზონათ, უნდებოდა მსუა აქ ვარაუა. ამ „ქვეყანურმა“ გადაწყვეტილებამ უამრავ გართობიანს გადაამყარა. საზღვარზე არ მიშვედნენ იმიტომ, რომ თურქებ ბევრად არასწორად დავსაჯო. თბილისში. საქმე საშინლად გაჯანჯლოდა. ბოლოს და ბოლოს შემოგვიშვეს და მქონდა ბედნიერება ლენინგრადად მსოფლიოში ყველაზე ჩქარი“ მატარებელით შეგზავრა. 60 კილომეტრი სულ რაღაც 12 საათში დავფარეთ. მართლაც იშვიათი მოგზაურობა იყო.

მაგრამ არ ვნანობ. უბრუნდები ყოველთვის, დავათხოვრე საქართველოს მიწა, რომელიც ამჟამად თურქეთის ფარგლებშია. გასაოცარი ტაქტიკები ვნახე — მახურო, ოსკი, ტბები, ხანძარს დაეძვრა, დაუკრებელი სიმშენიერის ეკლესიები. ეს ჩემი ავტონომიური გადაწყვეტილება რომ არა, ზომ ვერასოდეს ვნახავდი მათ. ვარდა ამის, მე ვანტიცილდ ის, რაც დასავლეთეთლი უმრავლესობისთვის მარადიულ სა-

როგორები ვრანვართ უცხოთა თვალში

იღუმლოდ დარჩება — ვნახე როგორია საბჭოთა ადამიანის ტყავში ყოფნა. ისე გამაგიჟეს ხალხვარზე, რომ თავის მოკვლა მინდოდა. არავინ არ იცოდა, რა უნდა გავკეთებინა. ჩვენი საყვარელი გადწყვეტა არაფერს პირდაპირ მოვალეობას არ შეადგენდა. არ იყო არც ერთი შეთანხმებული გადაწყვეტილება — ერთი ერთს ამბობდა, მეორე მეორეს. ყურადღებას არავინ გვაქცევდა. ისიც ვი ვიფიქრე, შევეპყვებით ყველგან და ინგლისში და ვებრუნდებით-თქო, მაგრამ საბედნიეროდ, არ ავეყვიით ამ სისუსტეს და ბოლოსდაბოლოს ჩვენმა გამძლეობამ გაარღვია საზღვარი. იმდენი დრო დავაზარაინა ამ გაუგებარმა ბიუროკრატებმა, რომ ახლა ერთი სული მაქვს როდის ვავიარდები მთაში... აღარა აქვს მნიშვნელობა ვირით, ფეხით, ველოსიპედით, ვერტმფრენით. ოღონდ ჩქარა, სასწრაფოდ მივბვი!

ქ. უ. — ჩემი პაპის პაპი ოცი წელიწადი ცხოვრობდა პეტერბურგში. კურნალისტი იყო. 1890-1910 წლებში იყო რუსეთში. იქ, როგორც ჩანს, გაიცნო ქართველები. დაინტერესდა ამ ქვეყნით. საერთოდ კავკასიით, რადენეგრემ. იმოგზაურა საქართველოში და ინგლისში დაბრუნების შემდეგ დაწერა ორი უზარმაზარი ტომი კავკასიელი ხალხების ყოფაცხოვრებზე — ისტორიული-კულტურული თემატიკა. ეს წიგნი ამჟამად ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობას წარმოადგენს. თავად ბრიტანეთის ეროვნულ მუზეუმშიც მწელოდ გასცემენ, იმდენად უნიკალურ, ძვირფასს გამოცემად ითვლება. მხოლოდ რადენიმე ეგზემპლარი არსებობს კერძო კოლექციებში, ამჟამად ამ წიგნის შოვნა პრაქტიკულად შეუძლებელია. მე მართალია არ მოვსწრებივარ პაპის პაპს, მაგრამ დაინტერესება და სიმპათიები საქართველოს მიმართ ჩვენს ოჯახში ტრადიციულად ვადაცემოდ. თაობიდან თაობას. მე აქამდე ვერ მოვახერხე საქართველოში ჩამოსვლა, თუმცა, ყოველთვის მინდოდა თქვენი ქვეყნის ნახვა. ერთხელ თურქეთშიც ვიყავი და მისი ვფიქრობდი აქ შემოსვლაზე, მაგრამ ვინის გარეშე, მოგვანებნებთ ეს შეუძლებელი იყო. ამიტომ ახლა სიამოვნებით მივიღე ენტონის წინადადება და გამოვეყურე აქვეყნი. საქართველო არაფერზე უფრო მეტად ვინტერესდები ქვეყანა, სხვადასხვა კულტურები იკვებება. მსოფლიოში მეორე ასეთი ქვეყანა მე არ მეგულება. მის შემდეგ, რაც თქვენთან პირველად ჩამოვდივარ ინგლისელები, არ ილევა ინტერესს საქართველოს

მიმართ. ასე გრძელდება უორდრობებიდან მოყოლებული. თუ იცნობ საქართველოს, არ შეიძლება არ გიყვარდეს.

ქ. ა. — საერთოდ ბრიტანელები ოდითგან აქვთ ტრადიციი გაუზიარონ თავის თანამემამულეებს „ახალი“ ქვეყნების შესახებ შთაბეჭდილებები. საინტერესოა ხოლმე ასეთი წიგნების თვალთვლება. კარგად ჩანს, რა იცვლება ამ ქვეყნებში დროის მანძილზე, რა თვისებებს ინარჩუნებენ მათში აღწერილი ხალხები, რას კარგავენ, როგორ ვითარდებიან. ჩვენივეს, რომელნიც ვიცნობთ ინგლისელთა საქართველოს აღწერილობებს, ორმაგად მოხიბლავად ჩანს დღევანდელი მოგზაურობა. ვხვდებით ადამიანებს, ვაკვირდებით როგორ ცხოვრობენ, რას გრძობენ, რას ელოან. ძალიან საინტერესოა მით უმეტეს როცა საუბარია ისეთ ქვეყანაზე, როგორც თქვენია. უძველესი ისტორიის ქვეყანაზე, სადაც სხვადასხვა კულტურა იყრის თავს და ეს ისე მუხებრივად, ისე იოლად ხდება, თითქოს არ არსებობდეს ქვეყნად არავითარი ფსიქოლოგიური ბარიერი. მე ძალიან მაღლებს თქვენი თვითმოყვადობა, თქვენი სიძველე, თქვენი სიკეთე. ეს სრულიად განსხვავებული სამყაროა.

საუბარში ჩაერთო ბატონი ზურაბ რევაზიშვილი, რომელიც ჩვენს ინგლისელ სტუმრებს ახლდა.

თ. ვ. რ. — ენტონიმ უკვე ახსენა, რომ თეატრთან ერთად იყო

რება ოსეთის პრობლემების შესახებ. მიწისძვრაზე, არჩვენებზე, რეფერენდუმზე.

ქ. რ. — ოსეთის შესახებ ინფორმაციებში ვის მხარეს იხრება ხშირად?

ქ. ა. — თქვენს მხარეს. ყოველ შემთხვევაში, მე ასე მეჩვენება.

ქ. რ. — იყო ინგლისურ პრესაში ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ იქ რადენიმე ქართველი, ცოცხლად დაწვეს?

ქ. ა. — იყო, საშინელებაა. მაგრამ მე მაქვს იმედი, რომ ეს გაუგებარი კონფლიქტი ამოწურავს თავის თავს და საქართველოს მიეცემა საშუალება თვითონ იყოს თავისი საზღვრების ერთადერთი გამგებელი. დასავლეთს კი ეშინია საბჭოთა კავშირის დაშლის, ამიტომ არ ერევა გორბაჩოვის საშინაო პოლიტიკაში, მაგრამ საბოლოოდ, ალბათ, ყველაფერი თავის ადგილზე დადგება.

თ. ვ. — თქვენ ახაროცენიანი ევროპელები ხართ. შეიძლება უცნაურად მოგეჩვენოთ ჩემი კითხვა, მაგრამ მაინტერესებს თქვენზე ჩვენ როგორ შთაბეჭდილებას ვტოვებთ, ვგროვებთ უფრო ვგავართ თუ აწილებთ. ჩვენს საზოგადოებაში ამაზე სერიოზულად მსჯელობენ. დღემდე ვერ გავიარკვევია აწილები ვართ თუ ევროპელები.

პირადად მე მიმაჩნია, რომ ჩვენი თვითმოყვადობა სწორედ იმასია, რომ მორივე მხარის თვისებებია შეწყვეტილი ჩვენში, მაგრამ ეს

თბილისში ჩამოსული. ეს ის პერიოდი, როცა სულ ღია იყო აპრილის ქრილობები. რუსთაველის მცირე დარბაზში ჰქონდა თეატრის რეპერტორი. ამ დროს ხალხმრავალმა დემონსტრაციამ ჩამოიარა რუსთაველზე. მახინობები ავიანზე გამოვიდნენ. ერთ-ერთ გოგონას ფრთები ეხსა. სპექტაკლში ის თამაშობდა ადამიან-ჩიტს. ასევე ერქვა სპექტაკლს. ისეთი შთაბეჭდილება მოახდინა მათზე მაშინ ამ დემონსტრაციამ, რომ გოგონამ ფრთები გაშალა. ამ უნებლემ მოძრაობაში მეტაფორულად შეერწყა ერთმანეთს ქართველი წყურვილი თავისუფლები, გაფრენის, ეროვნული ნების შეუზღუდავი გამოხატვის და ის ემოცია, რომელიც დემონსტრატორთა შემართებამ დაბადო უცხო მეთვალყურის განცდაში ამ თითქოს უნიშვნელო ეპიზოდმა აღმადგინა და უზარმაზარი სულიერი ერთობა წარმოშვა ერთმანეთისათვის სრულიად უცხო ადამიანთა შორის. პირობით, რა ცუდობებებს ხედავს ის დღეს ჩვენში. ჩანს თუ არა, რომ რაღაც შეიცვალა?

თ. ვ. — ვკითხოთ.

ქ. ა. — ძალიან ძნელი შეკითხვაა. მაგრამ შევეცდები გიპასუხო. აღამიანები იგივე დარჩნენ. მე ვერ ვატყობ ჩემს მეგობრებს ცვლილებას. მაგრამ განცდის სიმძაფრე, რასაკვირველია, შენედა. მაშინ ძალიან ძლიერი ემოციური მუხტი იყო. პრაზობდნენ იდეაზე, ზოგი შემოეხუთო იყო, შემართებაც მეტად ჩანდა. ახლა თითქოს აღარც სიმბრანე ჩანს, აღარც შიში, შემარტება ნაკლებია. ეს არ არის გასაკვირი. მე პოლიტიკოსი არა ვარ, მაგრამ მესმის, რომ გაურკვევლობა, მოლოდინი, თავის კვალს ამჩნევს ადამიანების ქცევას. საქართველოში დიდ ძვრებს ელოან და ეს ყველაფერს ეტყობა. ბევრი სიმძვლე ახლავს თქვენს ბრძოლას. თქვენ ძალიან კეთილები ხართ, ისეთივე სტუმართმოყვარე და ხელგაშლილი როგორც მასოცხარო, მაგრამ მეორეს მხრივ იგრძნობა, რომ თქვენი სულ მხოლოდინში ცხოვრობთ და ითვალისწინებთ, რომ შეიძლება თქვენი გზა იოლი არ აღმოჩნდეს. ვარდაამავლი პერიოდის სირთულეებიც ცხადია, ყოფნაზეც ახდენს გავლენას.

თ. ვ. რ. — რამე ინფორმაცია ჩვენს შესახებ ჩნდება თქვენს გაზეთში?

ქ. ა. — როგორ არა. ხშირად. მე ისევ ბედნიერად იღიმებთ, ისევ ვერ ვიტყვი, რომ ყველა ინგლისელი ერეკვეა თქვენს პრობლემებში. მაგრამ ვარკვეული სიმართლია, რასაკვირველია, არსებობს ის, ვინც გიცნობთ, გიტანაგრძობთ. სხვანაირად არც შეიძლება იყოს. იწე-

მხოლოდ მოსაზრებაა. თქვენ რას ფიქრობთ ამის შესახებ?

ქ. უ. — მე ვფიქრობ, რომ თქვენ ძველი ერი ხართ, რომელმაც მოახერხა სულიერობის შენარჩუნება. თქვენი კულტურის საფუძველს ქრისტიანობა შეადგენს. ამან გაგიოლათა სხვა კულტურათა შეგავლენისაგან თავის დაღწევა. არა მგონია, რომ თქვენში ძლიერი იყოს აღმოსავლური შეგავლენა. ყოველ შემთხვევაში ეს აშკარად არ ჩანს.

ქ. ა. — ვერავითარ განსხვავებას ვერ ვხედავ. თქვენ ზუსტად ისეთები ხართ, როგორც ჩვენ, როგორც ყველა ადამიანი. ერთი გვაქვს ყველას ტკივილი, განცდა, იმედი, სიყვარული. ამასთან ერთად, რასაკვირველია, ინდივიდუალური ხასიათი ძლიერად მუდგაღდება. მე ამას

თქვენს თვითმოყვად, სრულიად განსხვავებულ კულტურას ვაზრავებ. ერთადერთი სხვაობა, რომელსაც მე ვხედავ, არის ის, რაც საბჭოთა წყობამ დაგიტოვათ. თქვენ ხომ კომუნისტური ქოტლიტრონიზმის მსხვერპლი ხართ და ეს ზოგჯერ იჩენს თავს ფსიქო-ემოციურ დონეზე. ბუნებრივი, ნორმალური სისტემა თვითონვე აღმოფხვრის ამ ნაწილებს. აქ დიდ პრობლემას ვერ ვხედავ. თქვენ უფრო ნერვიულები. ჩინბართ, უფრო შეწყვეტილები. ეს არის და ეს. გენაზე ხალხვარზე, არაფრით განსხვავდებოდით თქვენგან. ეს წყობის ბრალია. თქვენი უნიკალური კულტურა ყველაფერში ამოღანებს თავს. არჩვეულებრივად მუსიკალურები ბრძანდებით. მე მხოლოდ ეროვნული მუსიკის სიღრმეს არ ვგულისხმობ. თქვენ გასაოცრად ერეკვეთი საერთოდ მუსიკაში. კარგად იცით კლასიკური, თანამედროვე მუსიკა, მე თითქმის არ შეგვედროვარ ასეთი მუსიკალური კულტურის მქონე ვერს. ვარდა ამისა,

ძალიან არტისტული ხართ. გასაოცარი თეატრი გაქვთ. თვითმოყვადი, ღრმა, ძლიერი ხასიათის მქონე, ამავე დროს არჩვეულებრივად თანამებრძოვე. მე არ ვიცი, ეს აღბო-სავლეთია თუ დასავლეთი... ფაქტია, რომ რაღაც სრულიად განსხვავებული და მშვენიერია.

თ. ვ. — ორიოდ სიტყვით ხომ არ გვიამბობთ თქვენი მომავალი წიგნის შესახებ?

ქ. ა. — მე თვითონ არ ვიცი ვერ როგორი იქნება ფიქრის, მომზადების პროცესში ვარ. ეს მოგზაურობა, ალბათ, უფრო ნათესს განდის ჩემთვის მის მომავალ ფორმას. ქრისტოფერო სპეციალურად მოვიწვიე, რომ კარგი ფოტოები გადაიღოს. მგონია, რომ დროთა განმავლობაში გამოიყვებება ჩანაფიქრი. მაგრამ მანამდე მინდა ბატონ ზურაბთან ერთად სასაუბრო შევექმნა, ინგლისურ-ქართული და ქართულ-ინგლისური სასაუბრო, რათა გაითვალისწინოთ კონტაქტი ჩვენს შორის. ინგლისელებმა სულ არ იციან ქართული. არ არსებობს თქვენი ლიტერატურის თარგმანები. მით-ღი იმ ხნის მანძილზე, რაც საქართველოთი ვარ დაინტერესებული, ჩვენს ბიბლიოთეკებში მხოლოდ ორი წიგნი ვიპოვე — სულხან-საბა ორბელიანის იგავები და ანდრეს-ყოსიანის. ეს ძალიან ცოტაა. თქვენ უნდა თარგმნოთ თქვენი ლიტერატურა ინგლისურად. თქვენ იცით ინგლისური. ჩვენ, სამწუხაროდ, არ ვიცით თქვენი ენა. აუცილებლად უნდა მიხედოთ ამ საქმეს. საცოდაობაა, რომ თქვენი უმდიდრესი კულტურის შესახებ ინგლისში არაფერი არავინ იცის.

თ. ვ. — და უკანასკნელი კითხვა: ორი სიტყვით, ემოციურ დონეზე როგორ დაახსიათებდით ქართველებს და საქართველოს?

ქ. ა. — მე ვიცი, თქვენ ელოდებით, რომ ვიტყვით სუფრას და თამბაქს (ქართულად ამბობს ამ სიტყვებს), ასეთი სტერეოტიპი არსებობს. მაგრამ ჩვენს შემთხვევაში ასე არ არის. თქვენ შესანიშნავი სუფრული ტრადიციები გაქვთ, მაგრამ საქართველო გაიცვით დიდი ვიდრე მხოლოდ სუფრა. ემოციურ დონეზე ჩემზე უზარმაზარი შთაბეჭდილება მოახდინა თქვენმა დემონსტრაციებმა და მეგობრობის, სიყვარულის საოცარმა უნაჩაბმა.

თ. ვ. — უდრეხი მადლობა, გისურვებთ ხასიათვნო მოგზაურობას.

მინდა დაგხსინო, რომ ჩემზე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა იმ ინგლისურმა, როგორცაც ჩვენი სტუმრები მეტყველებდნენ. ჩვენთვის, ვისაც ხელოვნურ პირობებში, ცოცხალი კონტაქტის გარეშე აქვს ნახაწვადი ინგლისური ენა, მით უმეტეს თუ ჩემსავით დიდი სიბჭებით არ ვამოიჩივოდ, ძნელდება ხოლმე კონტაქტი ინგლისურენოვან ადამიანებთან. მე ყოველთვის იმ უცხოელებთან მიჩრჩენია საუბარი, რომლებსაც ინგლისური ენა ჩემსავით ნახაწვადი იქვთ, რადგან მეტიც მონდომები. იქ არჩვევს სიტყვებს და გამოთქმასაც მეტ ყურადღებას უთმობენ. უმრავლესობისგან განსხვავებით, ჩვენი სტუმრები ვახსოვარ. ჩი პასუხისმგებლობით ეკიდებოდნენ მათ მიერ წარმოთქმულ სიტყვას, რაც აიოლდება მათი ნამშობის გავლენას. დახვეწილი მეტყველება და პასუხისმგებლობა მშობლიური ენის მიმართ ბატონების, ენტონი ანდერსონისა და ქრისტოფერ უილიამის კარგ აღზრდასა და ღრმა განათლებას აშედავნიდა. ყველა ცოცხალი სიტყვით ქვეყანაში ხომ განათლებული მნიშვნელობას ანიჭებენ მშობლიური ენას კარგ ცოდნას. ის უბადლო ინგლისელები, რომლებიც ჩვენი სტუმრები მეტყველებენ, ხანგრძლივი წვრთნისა და ბევრი მუშაობის შედეგია. ამიტომ არის კარგი აღზრდისა და განათლების შერწყმული. სამწუხაროა, რომ დროთა განმავლობაში ჩვენ ვავადარბობთ და დავაწინებთ ჩვენი მეტყველება. იქნებ გვეფიქრა იმაზე, რომ შევაცვალა სტერეოტიპი — „განათლებული ადამიანია, რამდენიმე ენაზე ლაპარაკობს“, სტერეოტიპით — „განათლებული ადამიანია, შესანიშნავ ქართულს ღაპარაკობს“ და მხოლოდ ამის შერე დაგვემატიანა — „უცხო ენებზე იცის“.

ფარიკაობა რადიკალიზაციას

გაზეთ „თავისუფალი საქართველო“ 21 ივნისის ნომერში გამოქვეყნდა ვრცელი წერილი-ინტერვიუ „...უნდა გაამართლონ საქართველოს ნდობა“: მასში წარმოდგენილია ავტორის საუბარი მოსკოვში არსებული ქართული კულტურის ცენტრის ცენტრალური დირექტორთან, ბატონო გ. ბროვერთან ამ ორგანიზაციის მიზნებისა და ამოცანების შესახებ.

ერთობათა კომისიის თავმჯდომარეს ბ. აფრასიძეს, კომისიის წევრებს თ. გვანცელაძეს, ს. ზვიადაძეს, 5. კულდას და კომისიის კონსულტანტს დ. ჯაფარიძეს.

ბატონი პრეზიდენტისათვის წერილის გაგზავნის საქმეზეც მოიხსენიება.

გაზეთ „თავისუფალი საქართველო“ რადიკალიზაციას

ბულია საკმაოდ მძიმე ბრალდებები. კერძოდ: ა). უპასუხისმგებლობა მიწოდების საქმისადმი, რაც იმაში გამოიხატა, რომ კომისიამ თითქმისდა ყურადღება არ მიაქცია, უსულგულოდ მოვიდა მოსკოვულ ქუჩათა წარმომადგენლების პრობლემა; ბ). კომისიის წევრთა უპასუხისმგებლობისა და გულგრილობის გამო უზენაესი საბჭოს მშენებლობის, ენერჯეტიკის, მრეწველობის, ტრანსპორტისა და კავშირგაბმულობის უზენაესი საბჭოს კომისიის მიწოდების ბატონი მ. კიკნაძის და დემოკრატიისა და განსახლების ქვეკომისიის თავმჯდომარეს ბატონი ბ. ჯაფარიძის მოუხდათ გადადგომა საკუთარი საქმე და გადაეწყვიტათ მათთვის სრულიად უცხო პრობლემა; გ). როგორც პატივცემული ავტორი ხაზგასმით აღნიშნავს, სამედიცინო-ურთიერთობის საბჭოში არიან გონიერი ადამიანები, რომლებიც კეთილსინდისიერად ასრულებენ მოვალეობას; დ). რომ მოსკოვულ ქუჩათა „...მიმართ გამოჩენილი უყურადღებობა პარლამენტის საერთო პოზიციიდან კი არ გამოქმინდებოდა, არამედ მავანთა და მავანთა (ეროვნული ერთიანობისა და ეროვნებათშორისი ურთიერთობის კომისიის უსულგულო წევრთა ავტორები) გასაგებია, „მოუცულობის“ შედეგი იყო“; ე). დასასრულს, მას შემდეგ, რაც ავტორი ეროვნული ერთიანობისა და ეროვნებათშორისი ურთიერთობათა კომისიის წევრებს მოიხსენიებს როგორც არაგუნინეთ, არაკეთილსინდისიერ, უპასუხისმგებლო, დასასრულს, საქართველოში არავისა აქვს უფლება არ გაამართლოს თუნდაც ხელისუფლებაში გამბობთ სხვა სიკეთეზე, უპირველესად კი ეს მოეთხოვება ხალხის მიერ არჩეულ დეპუტატებს, რომლებმაც გარკით, პასუხისმგებლობის გრძობით და კომპეტენტურობით უნდა გაამართლონ საქართველოს ნდობა“; სხვათა შორის სათაურიც იმასვე მიანიშნებს, რომ ამ კომისიის წევრები თურმე ვერ ამართლებენ საქართველოს ნდობას.

რადიკალიზაციას ვინაიდან შემოხსენებული პუბლიკაციის („...უნდა გაამართლონ საქართველოს ნდობა“) ავტორი მე გახლავართ, თავს ვაღივებულად ვთვლი განვმარტო, თუ რამ გამოიწვია ეროვნული ერთიანობისა და ეროვნებათშორისი ურთიერთობათა ქვეკომისიის მუშაობის მართლაც ენდენ უარყოფითი შედეგება. საქმე ის გახლავთ, რომ სამწუხაროდ უზენაესი საბჭოს ზოგიერთ წევრთა საქმიანობა ვერავითარ კრიტიკის ვერ უძლებს და სავსებით არადამაკმაყოფილებლად უნდა ჩაითვალოს. ეს ზოგადად.

რადიკალიზაციას ვინაიდან შემოხსენებული პუბლიკაციის („...უნდა გაამართლონ საქართველოს ნდობა“) ავტორი მე გახლავართ, თავს ვაღივებულად ვთვლი განვმარტო, თუ რამ გამოიწვია ეროვნული ერთიანობისა და ეროვნებათშორისი ურთიერთობათა ქვეკომისიის მუშაობის მართლაც ენდენ უარყოფითი შედეგება. საქმე ის გახლავთ, რომ სამწუხაროდ უზენაესი საბჭოს ზოგიერთ წევრთა საქმიანობა ვერავითარ კრიტიკის ვერ უძლებს და სავსებით არადამაკმაყოფილებლად უნდა ჩაითვალოს. ეს ზოგადად.

ბ. აფრასიძე, თ. გვანცელაძე, ს. ზვიადაძე, ე. კულდა.

ეს იმდენად მძიმე ბრალდებაა, რომ მისი დადასტურების შემთხვევაში ნებისმიერმა პატროსანმა ადამიანმა საჯაროდ პასუხი უნდა აგოს. მოიხსნას დეპუტატთა უფლებამოსილება და მისთვის უფრო შესაფერ კაპმეს მოკიდოს ხელი.

ბიკოძე შ. „რესტორანში“ 1921. საქართველოს ხელოვნების მუზეუმში. თბილისი

გაზეთ „თავისუფალი საქართველო“ რადიკალიზაციას

საქართველოს რესპუბლიკის კულტურის მინისტრის ბატონე ვდგუდე კალანდაძის

საქართველოს რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა მინისტრის ბატონე გიორგი ხოშბარის

ამას წინათ გაზეთმა „თბილის-მა“ (11. VII. 1921 № 133) აუწყა ქართული საზოგადოებას „საქართველოს ეროვნული მემკვიდრეობის სამშობლოში დაბრუნების ფონდის“ დაარსება. არავის ეპარება ეჭვი, რომ სხვადასხვა ქვეყანაში მიმოფანტული ქართველ ხელოვნათა ნახელების მოძიება აუცილებელი და საშური საქმეა და ამ მხრივ ყოველი თაოსნობა უფოლ მისასალმებელი. მაგრამ გათვალისწინებულ უნდა იქნეს ის მრავალი სირთულეც, რაც თანახლავს მის განხორციელებას. ზოგიერთი მათგანი, როგორც საგანგებო ცნობიდან ვგებულობთ, მამინევი გამხდარა სჯის საგანი. სავსებით ვიზიარებთ ჩვენი მეცნიერების მიერ გამოთქმულ აზრს, რომ სიტყვა „დაბრუნება“, თუ მხედველობაში მივიღებთ საყოველთაოდ აღიარებულ სამუზეუმო წესებს, მაინცდამაინც ხელსაყრელი არ უნდა იყოს.

„გოგონა“ საფრანგეთისა და ან „სიქტეს მადონა“ გერმანიის ეროვნული სიმღერა, რით არ არის საქართველოს საუნჯე ლ. კრანახის ტილო. ანდა უმეორესისი სპარსული სურათები და ხალიჩები. ისიც გაუგებარია, როგორ შეიძლება სახელმწიფომ უბიძგოს თავის მოქალაქეთ გაყიდონ. სხვაც რომ არა იყოს რა, ძვირად ღირებული ნივთები, რომელნიც რომ, თუგინდ კერძო პირის ქონება, რომ ქვეყნის დოვლათის ნაწილია. ან ვიციით კი, რა ინახება ჩვენი მემკვიდრეობის ბინებზე, რას ვატახთ უცხოელებს; ან ის მაინც ვუწყობთ დაწამდელივით, რომ არ გავგვარავებებ, დღევანდელ კომერციამ ეგზომ ჩაუხედავთ? ბოლოსდაბოლოს, იმათ მაინც რა პასუხს ვაძლევთ, ვინც ბ.ნ.პ. წერეთლისა და ბ.ნ.ს. ვირსალაძის მსგავსად რუსეთში ანდა ბ.ნ. ივ. ქიქოძისაირად ევროპაში ყოველნაირი წარმოშობის ნივთებს დაეყვებნენ, რათა ისინი საქართველოს შემატეებოდნ.

ჩვენს მიზანს, სრულყოფილად გაუგებარია, რა ესაქმებათ საგარეო ფორმის ექსპორტის ჩვენი მუზეუმების ფონდში. უკეთუ ჩვენ მათ სრულ შესწავლას ვერ ავუღივართ, მაშინ მეცნიერ-მკვლევართა მოწვევას ან, კიდევ უკეთესი, მომზადებაზე ვიზრუნით. თორემ მოგაჭრის უნდაგარობა დაუჭიკებელიც არის და არაბუნებრივიც. ერიოც ვნახით, ისეთ ხელშეკრულებაზე მოგაჭიკონო ხელი, რომ მერე გამოცარიებული ოთახებიდა შეგვჩრება. არადა, ხომ ისიც უნდა გვახსოვდეს, რომ მსოფლიოს მრავალი მუზეუმიცაა განსხვავებით ჩვენთან არც ნატაცება რამე და არც გამოცალკეული, ყველაფერი ქართველი კაცისა, ანდა ქართული სახელმწიფოს ნასყიდ-მოპოვებულია, ჩვენი საკუთრება ნებისმიერ სამართლისა თუ ხელოვნობის კანონის ძალით.

უცილობლად იქნება ისეთი ნივთები, რომელთაც საუცხოეთოდ მხედლად გავიმეტებთ. მაგრამ ვერაფერი ქართულის საქართველოში მოგაროვება ისევე უიმედოა და ზოგჯერ ისევე უმართობოა, როგორც ყოველივე ჩვენი-ჩვენი უნდაგარობა დახედავა (რაც ახლოს ჩვენს ყოხილეს მხატვრობას ემუქრება). განა სინური ქართული ხელნაწერები და ხატები სინანს მთის მონასტრების ისევე არ ეკუთვნის, როგორც ქართული მწიგნობრობისა და ხატწერის? და განა „სოტბისის“ ექსპორტზე უკეთ არ იცნობს ჩვენს თავს უცხოეთის იელის უნივერსიტეტში გამოფენილი დ. კაკაბაძის ნაწარმოებები?

გასაკუთრებით მძიმე იქნება მაინც ის ამბავი, რომ აქვე ლაპარაკია ფონდისათვის აუცილებელ დინამიკურ ოპერაციათა წარმოებაზე, რომელთა წარსამართავად დამყარებულა კიდევ კაპშირი „ცნობილ სააუქციონო ფორმა „სოტბისისთან“... რომლის დინამიკურება ორიგინალური წინადადებაებით უნდა მოხდეს. გაზეთში აღარაფერია ნათქვამი იმაზე, თუ რით უნდა დავაინტერესოთ ჩვენი ხელოვნების ნაწარმოებებით მოიპურე ფორმა, რათა იგი დაგვხმაროს ქართული სიმღერების ფორმად. თუ „დაბრუნებაში“. მაგრამ არ შეიძლება არ გავიხსენოთ ამავე საკითხზე უფრო აღრე გამოქვეყნებული ერთი წერილი (თ. ჩხარტი-შვილი „სოტბისის“ — ქართული სამის სამსახურში“; „ნატვრისთვალი“ №6, 1921). მის თანახმად „სოტბისის“ ექსპორტები შეისწავლიან საქართველოს სახელმწიფო და საქართველოს ხელოვნების მუზეუმების ფონდებს, ამავე დროს კი გასაყიდად წაიღებენ ჩვენებურ ერთი კოლექციებში დაუჩვენებლად არაქართული წარმომავლობის ნივთებს, რომელნიც არ ყოფილან „ქართული ეროვნული ხიმიდირის ნაწილი. ვინაიდან ისინი საქართველოში დაშლადებული არ არის და არც ქართველ ოსტატთა ხელს ეკუთვნის“.

უპირველესად ყოვლისა, თუკი საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის გიორგი ჩუბინაშვილის ხაზგაბმის ქართული ხელოვნების ისტორიის ინსტიტუტის თანამშრომლები.

„პარტიის ცხოვრების“ მიმდევრად, ადრინდელ ეროვნობის გარდაცვალების შემდეგ „დადა მის წილ ძე მისი სტეფანოზ“ (VII ს. შუა წლები და II ნახევარი). სტეფანოზ II-ს ეისრისაგან მინიჭებული ჰქონდა პატრიარქოსის ბიზანტიური საკარისაკო ტიტული.

სტეფანოზის ცნობით, სტეფანოზი გამორჩეული ყოფილა თავისი მართლმორწმუნეობითა და ღვთისმოსაობით. „ესე სტეფანოზ იყო უმეტეს ყოველთა ქართლისა მეფეთა და მთავართა მორწმუნე და განწმენდილი სჯულისა, მაშენებელი ეკლესიათა და მან მოადგმა ზღუდენი ეკლესიათა ჭურისა პატრიარქოსისა, და აღაშენა ღირსი და დიდურა კრება ყოველთა პარსიკეთა, და მუნ შერჩინა ყოველნი ეპისკოპოსნი და მღვდენი მის ადგილისანი კათალიკოსის თანა, წინაშე პატრიარქოსისა“.

აღნიშნავს, რომ არაბებს ვერაგინ აღუდგა წინ. ძველამოსოლმა პერაკლე კეისარმაც ვერაგინი გააწყობა. „და აღმოვლო ერაყე კეისარმან გზა რანისა და მეორედ შემოვიდა ქართლად. და რქოა ნათესავსა სპარსთასა, რომელნი შემოღობვილი იყუნეს სარკინოზთაგან, უკეთეს: „უწყით, ვითარმედ დასრულდა მეფობა თქვენი, დაუტევით ჩრდილო და შემოვედით ჩუენ თანა“. და მათ დაუტევს ქვეყანა ესე, და დაფლენს განძნი მათნი...“

ბელ-დაპყრობილთა ურთიერთდევლებანი და უფლებები: 1. ქართველები აღიარებენ მორჩილებას და იხდიან ჭიზისა, კომლზე ერთ ღინარს, ამასთან ეკრძალებათ კომლების გაერთიანება ჭიზისა შესამცირებლად. თავის მხრივ, არც არაბებს აქვთ კომლების დანაწილების უფლება ჭიზისა გასადიდებლად.

დატრიოლდა. სომეხი მემატიანეს ცნობით, ქართველები, სომეხები და ალბანელები არაბებს გადაუდგნენ და ხარკის მიცემას უარი თქვეს. ამ ვითარებაში თავი წამოყო ბიზანტიამაც, საბოლოოდ, 685 წელს ხალიფამ და კეისარმა ზავი შეკრეს, რომლის ძალითაც იბერიიდან მიღებული ხარკი თანასწორად უნდა გაეყოთ, მაგრამ ქართველი ხალხი ქედს არც ერთ დამპყრობელს არ უხრიდა. შემდგომშიდაგვარად წინააღმდეგობას უწევდა.

საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ლაესიკონი

სოციალური მობილობა

„სოციალური მობილობა“ დასაბუთო სოციოლოგიურ ლიტერატურაში ერთ-ერთი გავრცელებული და დამკვიდრებული ტერმინია. იგი მეცნიერულ მიმოქცევაში შემოიტანა რუსული წარმოშობის ამერიკელი სოციოლოგის ალიარხბულმა კლასიკოსმა პიტერმა სორსონმა 1927 წელს. მობილობა ლათინური სიტყვაა და მოძრაობას ნიშნავს.

ვერტიკალური მობილობა არის სტატუსის, პოზიციის, თანამდებობის თუ სხვ. შეცვლა, როდესაც ეს იწვევს სოციალური ჯგუფის, ფენის თუ კლასისადმი მიკუთვნებულობის შეცვლასაც. მაგ. მუშათა კლასიდან ინტელიგენციაში გადასვლა ან ინტელიგენციიდან მომსახურების სფეროში გადასვლა და ა. შ.

თავისუფლების ერთ-ერთი პირობაა. ამას გარდა, სოციალური მობილობა არის ძირითადი მახასიათებელი, რის მიხედვითაც საზოგადოებებს ჰყოფენ მეტ-ნაკლებად ღირს ან დახურულად. სოციალური მობილობის მართლი დონე ითვლება ღირს საზოგადოების მახასიათებლად, დაბალი დონე კი დახურული საზოგადოების მახასიათებლად, მაგალითად, ღირს საზოგადოებდ მიჩნეულია დასავლური დემოკრატიის ქვეყნები, ხოლო დახურულ საზოგადოებდ — კასტური საზოგადოება (ინდოეთი), თემობრივად დაყოფილი საზოგადოებები. ზოგიერთი განვითარებადი და ყოფილი სოციალურ-სტრუქტურული ქვეყნები.

ად მნიშვნელოვანი ფაქტორია სოციალური მობილობისთვის. მობილობის ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული სახეა პროფესიული მობილობა. განვითარებულ კაპიტალისტურ ქვეყნებში პროფესიული მობილობის უპირესად მაღალი დონეა ჩვენთან შედარებით. საზოგადოებას სჭირდება ახალი დარგების სულ უფრო მეტად მაღალკვალიფიციური სპეციალისტები მისი ცვალებადი სტრუქტურების დასაკომპლექტებლად. ადრე მიწათმოქმედები, სამხედროები, სამთავრობო, რელიგიური და სხვ. დარგები უფრო ფასობდა, ვიდრე კომერციული, სამრეწველო, სამეცნიერო და ა. შ. პროფესიონალი პრესტიჟი განიჭივრებოდა იცვლება საზოგადოებაში. გარკვეული პროფესიების პრესტიჟის დაკლება და სხვათა ამაღლება იმეტირებული მივლინად უნდა ჩათვალოს.

ალური სტრუქტურის ცვლილებებში. უკვე ახლავდ უნდა მოვეხადოთ იმისთვის, რომ ბევრს მოუწყვეს პროფესიის შეცვლა ბაზრის მოთხოვნებიდან გამომდინარე და ვინც უფრო მობილობით იქნება, მას უფრო მეტი შანსი ექნება ყველაზე პრესტიჟული პოზიციების მისაღწევად სოციოლოგიურ-პროფესიული იერარქიის კიბეზე.